

Ook maar mensen

Lotte Spreeuwenberg

Een grote bril met vierkante jampotglazen vecht tegen zwaartekracht en zweeft op een dikke neus. Een te afwezige blik, rustend op een onzichtbare plek die net iets boven de vloer lijkt te zweven. De gelige, onscherpe jaren tachtig videobeelden laten nog even in het midden of hij wit ziet van angst of rode wangen heeft van opwinding. Ik tuur naar het scherm. Zweetdruppels glinsteren op een voorhoofd: ze zijn zelfs door de te vaak gekopieerde beelden te herkennen. Misschien was het er heet. Misschien stond hij doodsangsten uit.

Ik kijk een Netflixserie over een 'doodnormale' man (opa! vader! fabrieksmedewerker!) die verwikkeld is in een rechtsproces. John Demjanjuk wordt ervan beschuldigd de beruchte 'beul van Treblinka' te zijn die 'Iwan de Verschrikkelijke' werd genoemd. Is dit een man of een monster? Ik weet het nog niet zeker. Denk ik. De serie speelt met mijn blik. De geëmotioneerde betrokkenen op mijn scherm zijn er wel uit. Wie overtuigd is van de duivel kan de man niet meer ontdekken. Wie de man ziet blijft roepen dat dit toch niet de duivel kan zijn. Het kwaad is banaal, zei Hannah Arendt al eerder.

*

Ik kan hopeloos verliefd zijn en daar dan niets mee doen. Een obsessie die niet eens om acties vraagt. Dromen is genoeg. (Of eerder fantaseren, misschien.) Mijn eerste vriendje had ik in vwo6. Ik was zeventien en al anderhalf jaar verliefd op hem. Met die verliefdheid had ik nooit iets gedaan. Ik weet niet precies of ik dat wel wilde maar niet *dúrfde*, of dat ik me toen al bewust was van verlangen naar verlangen. De uiteindelijke relatie heeft vier maanden geduurd: ik vond het dodelijk saai. De jongen waar ik zo lang smoorverliefd op was heb ik niet één, maar twee keer gedumpt – en niet op de meest chique manier (alsnog sorry, als je dit leest).

Misschien vond ik jongens gewoon stom. Ik keek

verder en werd verliefd op een meisje. Ze was eigenlijk al best lang een vriendin, we hadden ook dezelfde vrienden. Toch zag ik haar ineens anders, ik weet niet hoe dat kan. Haar huid leek zachter, haar ogen dieper. We deden alles samen: in het gras liggen, karaoke, samen op kamers in de stad. Na een tijdje had ik mijn fantasie uitgespeeld, al had ik het dit keer tot een hoger level volgehouden. Ik hield van haar, maar niet genoeg.

Kijken mijn ogen echt? Welk beeld maak ik van die ander? Schilder ik er maar wat op los, terwijl het model zich levensecht vlak naast mijn canvas bevindt? Verdwaal ik liever in mijn doek, dan dat ik ooit nog opkijk? Als de liefde ophoudt wanneer de realiteit indaalt. De realiteit kan niet tippen aan mijn eigen werkelijkheid.

Nee, nu ben ik niet helemaal eerlijk. Misschien kijk ik juist ontzettend goed; ben ik snel uitgekeken, verveeld. Wie kan zonder fantasie of dromen? Moet ik minder kijken? Blijven bij de *crush*?

*

Als je fan bent van Feyenoord dan haat je een Ajacied. Dat is logica; dat zijn de regels. Mijn zusje ging ooit naar een hulding van Ajax in een FC Utrecht-shirt. Ik vond dat dom. Nee, arrogant. Je had duidelijk privileges, als je je zulke provocaties kon veroorloven. Ik moet wel toegeven dat ik, per ongeluk, die ene keer dat ik met haar en mijn broertje meeging naar de Kuip (eerste rij achter de goal, vak S hijgend in de nek) zo'n gratis stoffen tas bij me had met heel groot 'DE GROENE AMSTERDAMMER' erop. Ik snapte niet waarom iemand dat zou irriteren – het had toch niks met voetbal te maken – maar draaide met een luidruchtige verontwaardigde zucht de tas zorgvuldig binnenstebuiten.

Het is niet zo dat ik door mijn liefde voor kaas hagelslag ga haten. Dat zou volkomen irrationeel zijn. Je kan ze in dezelfde lunch eten; of zelfs op

dezelfde boterham (kaas met pure hagelslag! Heus, probeer het! Kijk eens verder dan je saai bammetje kaas). Een boterham met Ajax en Feyenoord supporters is lastig te verorberen, terwijl ze misschien wel minder van elkaar verschillen dan kaas verschilt van hagelslag. Maar misschien ben *ik* het, die niet toegewijd genoeg is aan kaas óf hagelslag.

Liefde voor de club lijkt meer op een *crush* dan op liefde: éénrichtingsverkeer. Ik werkte ooit in de voetbalkantine van mijn dorp om wat geld bij te verdienen. Elke zaterdagochtend stonden er moeders en vaders langs de lijn spelertjes uit het andere team verrot te schelden. Kinderen van vervelende ouders gaven we stiekem bijna pure aanlengranja, zodat ze die middag veel aandacht zouden krijgen (of toch in ieder geval vragen) van hun ouders. Alsjeblieft, een kind vol suiker, nog een fijne zaterdagmiddag! Het was wat kinderachtig, ja.

Wat is het verschil tussen 'fan zijn van' en liefde? Het is niet zo dat ik mensen ga haten *omdat* ik van een bepaald iemand hou. Liefde is meer zoals kaas en hagelslag, dan iets als Ajax en Feyenoord. Toch weet ik niet of dat klopt. Als de blauwe Volvo van even verderop ruzie met me maakt vind ik het toch fijn als mijn geliefde vanuit de rijdersstoel met me mee scheldt, ook al had ik schuld. Het lijkt hier eerder te gaan om competitie of strijd, en wat voor aandeel dat heeft in de relatie tot de geliefde. Speelt competitie een grote rol in de identiteit van je geliefde, dan is haat bijna evident. Ziedaar: haat voor Ajax heeft in principe niets met liefde voor Feyenoord te maken.

Maar helaas, zonder competitie geen club.

*

Elkaar in de ogen aankijken gaat zo moeilijk wanneer je op- of neerkijkt.

*

Al die mannen die naar beneden sukkelen van hun voetstuk. Ik weet niet of ik nog naar The Smiths mag luisteren want zanger Morrissey is een uitge-

sproken racist. Wie kan zonder Michael Jackson *bangers*? Is de muziek te scheiden van de artiest? Is de kunst te scheiden van de kunstenaar? Gauvain liet moedwillig zijn gezin in de steek *zodat* hij zijn schilderijen kon maken. Een Woody Allen-film bekijk je met inzicht in zijn liefdesleven met een vieze bijsmaak in je mond die te lang achter in je keel blijft ronddwalen.

Het liefst heb ik het er niet over. Er zijn genoeg woorden gewijd aan Weinstein-types. Maar een veranderende blik ontwaakt en spoort ons aan steeds meer buiten onszelf te kijken. Hup, beken kleur en doe je ogen open. Juist *omdat* we zoveel schrijven over Weinstein-types. De term '*himpathy*' omschrijft de buitensporige sympathie voor mannelijke daders van bijvoorbeeld seksueel geweld. '*Goodbays*' is gereserveerd voor die mannen die het minimale doen maar wel te koop lopen met hun goede gedrag ('kijk mij eens papadag hebben', één middag in de week).

Wie fan is of *crusht* wuift de verschrikkelijkste dingen weg. Wie weet nog hoe de liefde van Picasso heette? En wat hij haar aandeed? Kijken doen we soms in de verkeerde richting, naar de verkeerde personen.

*

Op mijn werk aan de universiteit is iedereen 'heus wel *down to earth*'. Het leven vindt 'echt niet alleen plaats in de academische wereld', maar ook gewoon op ballet, viool en die extra klassieke taal erbij. Als dat twee verschillende werelden zijn kom ik uit een ander universum. Ik ken de geur van zwart zand, van rozen en asperges. Van koeienstront en kippen vangen. Vanuit het ene universum kijk ik naar het andere. Ze lijken onver-enigbaar.

Hier ligt een stukje tekst die grenzen vooruit te duwen. Hersenflarden uit een proefschrift filosofie gelezen door wie ook de geur van zwart zand herkent. Open ogen. Verder kijkend.

*

Het zijn ook maar mensen.